

Ö?renci Sorumluluk Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ö?renci Sorumluluk Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26597>

Özet

Ö?renci Sorumluluk Ölçe?i, Mehmet Kaya ve U?ur Do?an (2014) taraf?ndan ö?rencilerin akademik ve sosyal ortamlardaki sorumluluk düzeylerini ölçmek amacıyla geli?tirilmif? özgün bir psikometrik araçtır. Geli?tirme çal??mas? sonucunda ölçek, dört farklı alt boyutta toplanan toplam 13 maddeden olumaktadır. Bu alt boyutlar; Derse Kat?l?m, Okula Kat?l?m, Ödev Bilinci ve Ba?ar? Fark?ndal??dır. Ölçek, 4'lü Likert tipi derecelendirme ile yan?ılanmaktadır.

Ölçe?in geçerlik ve güvenirlik çal??malar?, e?itim alan?ndaki ara?t?rmalar için sa?lam bir yapıya sahip oldu?unu göstermiştir. Yap? geçerli?i için Faktör Analizi uygulanm??; güvenilirlik için ise test-tekrar test korelasyonu ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılar? hesaplanm??tır. Bu ölçek, özellikle ö?rencilerin sorumluluk bilincini art?rmaya yönelik e?itimsel müdahalelerin etkinli?ini de?erlendirmede kullan?lmak üzere tasarlanm??tır.

Anahtar Kelimeler

Ö?renci sorumlulu?u, psikolojik ölçme, geçerlik, güvenirlik, Likert ölçe?i, e?itim psikolojisi, Derse Kat?l?m.

Yazarlar

Mehmet Kaya, U?ur Do?an

Amaç

Ö?renci Sorumluluk Ölçe?i, ö?rencilerin e?itim sürecindeki sorumluluklar?n? sistematik olarak ölçmek amacıyla geli?tirilmif?tir. Ölçe?in temel amacı, ö?rencilerin ki?isel sorumluluklar?n? akademik ba?lamda (ödevler, ba?ar?) ve sosyal ba?lamda (okul ve ders kat?l?m?) ne derece yerine getirdiklerini belirlemektir. Bu sayede, ö?rencilerin sorumluluk eksikli?i gösterdi?i alanlar tespit edilebilir ve bu alanlara yönelik rehberlik hizmetleri ya da e?itim programlar? geli?tirilebilir.

Ölçek, literatürdeki bo?lu?u doldurarak, Türk kültürüne özgü e?itim ba?lam?nda ö?rencilerin sorumluluk bilincini geçerli ve güvenilir bir ?ekilde de?erlendirebilecek standartla?tırılm?? bir araç sunmay? hedeflemiştir. Ölçe?in geli?tirilmesi, ö?rencilerin akademik ba?ar?s? üzerinde kritik etkisi olan sorumluluk kavram?n? nicel olarak incelenmesine olanak tan?maktadır.

Yap?

Ö?renci Sorumluluk Ölçe?i, ö?renci sorumlulu?u yap?s?n? dört ana alt boyut üzerinden ele almaktadır. Bu boyutlar, ö?rencilerin okuldaki genel davran??lar?n? ve akademik yükümlülüklerini

kapsamaktadır:

Derse Katılım: Öğrencinin aktif öğrenme süreçlerine ve ders içi etkinliklere gönüllü ve düzenli katılımını ifade eder.

Okula Katılım: Okulun genel işleyişine, kurallara uyum sağlama ve okulun sosyal yaşamına katkıda bulunma sorumluluğunu içerir.

Ödev Bilinci: Akademik görev ve ödevleri ciddiye alma, zamanında ve eksiksiz yerine getirme sorumluluğudur.

Başarı Farkındalığı: Kendi öğrenme ve akademik başarı hedeflerini belirleme, bu hedeflere ulaşma çabasının sorumluluğunu üstlenme bilincidir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, verilerin Faktör Analizi için uygunluğunu değerlendiren testlerle belirlenmiştir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı 0.67 olarak bulunmuştur. Bu değer, verilerin faktör analizi için kabul edilebilir düzeyde uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Bartlett Küresellik Testi değeri 890.008 ($p < 0.001$) olarak hesaplanmış olup, verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiğini ve faktörleştirmeye uygun olduğunu kanıtlamaktadır.

Ölçüt geçerliğini (Criterion Validity) test etmek amacıyla, ölçek puanlarının Ç-Denetimsel Sorumluluk ve D-Denetimsel Sorumluluk ölçeklerinden alınan puanlarla ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, Öğrenci Sorumluluk Ölçeği puanları ile bu ölçüt ölçeklerinin puanları arasında 0.52 düzeyinde anlamlı bir korelasyon ($p < 0.001$) tespit edilmiştir. Bu sonuç, geliştirilen ölçeğin teorik olarak ilişkili olması beklenen diğer sorumluluk yapılarıyla tutarlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik çalmaları kapsamında hem iç tutarlılık hem de zamana bağlı kararlılık (test-tekrar test) yöntemleri kullanılmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği için, ölçek iki hafta arayla uygulanmış ve Pearson Momentler Korelasyon katsayısı 0.78 olarak hesaplanmıştır. Bu yüksek korelasyon değeri, ölçeğin zaman içinde kararlı ölçümler sağladığını göstermektedir.

İç tutarlılık analizi için Cronbach Alfa katsayıları incelenmiştir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan katsayı 0.85'tir. Alt boyutlara ait Cronbach Alfa değerleri de yüksek düzeyde iç tutarlılığı işaret etmektedir:

Derse Katılım boyutu: 0.82

Okula Katılım boyutu: 0.86

Ödev Bilinci boyutu: 0.87

Başarı Farkındalığı boyutu: 0.79

Ayr?ca, ölçe?in ay?rt edicilik gücünü test etmek amac?yla, toplam puana göre belirlenen en alt %27'lik (N:140) ve en üst %27'lik (N:140) gruplar aras?nda t-testi yap?lm??t?r. Analiz sonuçlar?, alt ve üst gruplar?n puanlar? aras?nda anlaml? ($p < 0.005$) bir fark oldu?unu göstermi?tir, bu da ölçe?in sorumluluk düzeyi farklı olan ö?rencileri ba?ar?l? bir ?ekilde ay?rt edebildi?ini kan?tlamaktadır.

Faktör Analizi

Ö?renci Sorumluluk Ölçe?i'nin yap? geçerli?ini belirlemek amac?yla yap?lan aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA), ölçe?in 4 alt boyutlu bir yap?ya sahip oldu?unu ortaya koymu?tur. Bu dört faktör, ölçekteki toplam 13 maddeyi anlaml? bir ?ekilde aç?klamaktadır. Faktör yükleri, maddelerin ilgili alt boyutlara güçlü bir ?ekilde yüklendi?ini göstermektedir.

Faktör analizine haz?rl?k a?amas?nda kullan?lan KMO (0.67) ve Barlett Testi ($p < 0.001$) istatistikleri, verilerin çok de?i?kenli analizler için yeterli oldu?unu do?rulam??t?r. Elde edilen faktör yap?s?, ö?rencilerin sorumluluk kavram?n? sadece tek bir genel boyutta de?il, farklı davran??sal ve bili?sel alanlarda ölçmenin gereklili?ini desteklemektedir.

Ölçek Yap?s?

Test Türü: Geli?tirme (Özgün Ölçek)

Format: 4 alt boyut ve 13 maddeden olu?an, bireysel yan?tlanan öz bildirim ölçe?i.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: E?itim gören ö?renciler.

Ya? Grubu: Okul ça??ndaki bireyler (Genellikle ortaokul ve lise ö?rencileri ba?lam?nda kullan?ma uygundur).

Popülasyon Detaylar?: Güvenirlik ve geçerlik çal??mas? kapsam?nda toplam 280 ö?renci (alt ve üst gruplar) üzerinden veri toplanm??t?r.

Test Metodolojisi: 4'lü Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktadır:

Hiçbir zaman

Bazen

S?k s?k

Her zaman

Anahtar Kelimeler

Öğrenci sorumluluğu, akademik sorumluluk, eğitimde ölçme, psikometri, Faktör Analizi, t-testi, güvenirlik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Mehmet Kaya

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Kaynakta belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: mehmetkaya@sakarya.edu.tr

Yazın Adresi: Kaynakta belirtilmemiştir (Sorumlu yazarın Sakarya Üniversitesi ile ilişkisi bulunmamaktadır).

Finansman, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Ölçeğin geliştirildiği ve yayımlandığı yıl 2014'tür.

Finansman ve Ücret: Ölçek, akademik ve eğitimsel araştırma amaçlı kullanımlar için genellikle orijinal kaynağa (Kaya & Doğan, 2014) atıf yapılarak kullanılabilir. Ticari veya geniş çaplı uygulamalar için sorumlu yazar Mehmet Kaya ile iletişime geçilmesi önerilir.

Referanslar

Kaya, M. ve Doğan, U. (2014). Öğrenci sorumluluk: Ölçek geliştirme, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Journal of European Education*, 4(1), 11-18.

Makalenin orijinal PDF bağlantısı Dergipark üzerinden mevcuttur: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı burada indirilebilir: ogrenci-sorumluluk-olcegii-toad.pdf

Öğrenci Sorumluluk Ölçeği Maddeleri

Ölçek 4 alt boyut ve 13 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar şunlardır:

Derse Katılım

Okula Katılım

Ödev Bilinci

Başarı Farkındalığı